
ÅRS MØDE 2018

LANDSFORENINGEN
AF MENIGHEDSRÅD

BERETNING

DAGSORDEN

POLITISKE TEMADRØFTELSE

BESTYRELSENS OPLÆG

ÅRSREGNSKAB

KONTINGENTFORSLAG

ÅRSBUDGET

INDKOMMET FORSLAG

ÅRS
MØDE
2018

BESTYRELSEN

Medlemmer af bestyrelsen for Landsforeningen af Menighedsråd

side 5

BERETNING

Beretning om medlemsservice, tværgående emner, organisation & målsætninger, liv & vækst, personale, struktur og økonomi & kirkegårde

side 6

DAGSORDEN

Dagsorden og forretningsorden for delegeretmødet

side 14

POLITISKE TEMADRØFTELSE

Tekster til fredag aftenes valgfrie temadrøftelser

side 16

BESTYRELSENS OPLÆG

På delegeretmødet fremlægger bestyrelsen tre oplæg: "Demokratisering af folkekirkens økonomi", "Interessevaretagelse i en mere demokratisk folkekirke" og "Unge tillknytning til folkekirken"

side 18

ÅRSREGNSKAB

Ledelsesberetning, ledelses- og revisionspåtegninger, resultat og balance

side 24

KONTINGENTFORSLAG

Forslag til kontingentet i 2019

side 36

ÅRSBUDGET

Budgetforslag for 2019

side 38

INDKOMMET FORSLAG

Forslag om valg af provster

side 40

BESTYRELSEN FOR LANDSFORENINGEN AF MENIGHEDSRÅD

Bestyrelsen for
Landsforeningen af
Menighedsråd

FRA VENSTRE:

Finn Poulsen, Middelfart, Fyens Stift
Peter Lauridsen Hundebøl, Treenighed-Esbjerg, Ribe Stift
Iben Tolstrup, Hove-Hygum-Tørring, Viborg Stift
Carsten Bøgh Pedersen, Vive-Hadsund, Aalborg Stift
Bodil Therkelsen, Raklev, Roskilde Stift
Jørgen Samsing Bendixen, Vor Frue i Odense, Fyens stift
Karl Georg Pedersen, Mejdal, Viborg Stift
Kaj Gambill Bolmann, Jyllinge, Roskilde Stift
Tom Ebbe Jakobsen, Balle, Aarhus Stift
Ketty Sørensen, Vestervig, Aalborg Stift
Karen-Marie Haldrup la Cour, Udbyneder-Kastbjerg, Aarhus Stift
Susanne Møller, Vejleby, Lolland-Falster Stift
Søren Abildgaard, Søborggård, Helsingør Stift
Hans-Henrik Nielsen, Måløv, Helsingør Stift
Hjørdis Kjærgaard, Præstebro, Helsingør Stift
Anton Pihl, Vesterbro, København Stift
Per Damgaard Pedersen, Kristkirken, Haderslev Stift
John Skodsborg, Gårslev, Haderslev Stift
Inge Kjær Andersen, Hans Egede, Aalborg Stift
Jens Krogh, Strellev, Ribe Stift

OM LANDSFORENINGEN AF MENIGHEDSRÅD

Landsforeningen af Menighedsråd er interesse- og arbejds-giverorganisation for landets ca. 1.700 menighedsråd. Vi kæmper for menighedsrådenes interesser i mange forskellige sammenhænge. Og vi er klar med råd, vejledning og kurser, når vores medlemmer har brug for det i deres daglige menighedsrådsarbejde.

Mere end 99% af menighedsrådene er medlem hos os. Det betyder, at vi går ind i forhandlinger med Kirkeministeriet – og mange andre – med stor troværdighed og tyngde.

MEDLEMSSERVICE

RÅDGIVNING

Gratis rådgivning for vores medlemmer er en kerneydelse. Vi oplever, at vores rådgivning skaber værdi, får løst problemer og giver indsigt til politisk arbejde. Vi rådgiver om personalesager, menighedsrådsloven, forvaltningsret, økonomi, samarbejde og kommunikation.

Vores daglige samtaler med medlemmer om lokale udfordringer gør, at vi ved, hvor skoen trykker. Rådgivningen fordeler sig på henvendelser på telefon og mail, møder rundt om i hele landet – og guider og vejledning i Menighedsrådenes Blad og på Den Digitale Arbejdsplads.

Vi rådgiver medlemmer om personalesager, hvor der er opstået en tvist eller uenighed mellem menighedsrådet og den ansatte. Derfor bistår vores konsulenter medlemmerne i lokale forhandlinger med medarbejdere eller deres faglige organisationer.

Som offentlig myndighed har menighedsrådene behov for rådgivning og sparring om menighedsrådsloven og andre forvaltningsretlige bestemmelser. Det behov dækker vi i vores rådgivning, og vi har desuden hjulpet mange medlemmer med viden og rådgivning om, hvordan man etablerer samarbejde mellem menighedsråd.

På økonomisiden tilbyder vi rådgivning og vejledning om bl.a. regelgrundlaget, budgetprocedurer, regnskabsprocedurer og moms.

Vi rådgiver også om kommunikation, især om pressehåndtering i konfliktsager.

MEDIER

Vi møder medlemmerne på relevante platforme og tilbyder relevant indhold. I takt med den generelle digitalisering af medieområdet har vi også udviklet mere og mere indhold til digitale medier, og med vores udvidede digitale tilstedeværelse har vi haft behov for at målrette vores medier.

Derfor er nyhedsbrevet blevet relanceret med større fokus på politik og rådgivning. Seneste medlem af vores palet af medier er en Facebook-side, hvor vi netop nu tester, hvilket indhold der gør sig bedst i forhold til de medlemmer, der er aktive på de sociale medier.

Et andet udviklingsområde er at bruge hjemmesiden mere aktivt som en formidlingskanal for distriktsforeningerne, bl.a. ved at inkludere mere information om foreningernes arbejde og deres kontaktinformationer.

KONSULENTYDELSER

Vores medlemmer kan trække på flere ydelser end dem, der er indeholdt i kontingentet. Vores medarbejdere har stor erfaring med rådgivning af menighedsråd og en solid viden om deres arbejdsområder, og derfor kan vi tilbyde løsninger på et meget højt niveau.

Vores proceskonsulenter er efterspurgt i hele landet til opgaver inden for bl.a. rekruttering af nye medarbejdere, coaching og forløb om udvikling af den lokale kirke. Vi tilbyder også specielt udviklede kurser inden for alle vores rådgivningsområder. Kurserne tilpasser vi de lokale behov og ønsker.

Ud over den almindelige medlemsrådgivning om økonomi har medlemmerne de sidste seks år kunnet købe sig til fx bogføring, regnskab, moms og løn hos Landsforeningens Regnskabskontor. P.t. får 29 menighedsråd hjælp med at føre regnskab.

SEKRETARIATET

I forbindelse med rekrutteringen af ny sekretariatschef blev Elisabeth Jensen udnævnt til vicesekretariatschef pr. 1. oktober 2017. Torben V. Lauridsen tiltrådte 1. januar 2018 som ny sekretariatschef. Der er siden blevet foretaget en mindre omstrukturering på sekretariatet – det første led i en proces, der også fokuserer på bl.a. opgaveløsning, ressourcer og arbejdsprocesser.

KIRKENS FORUM

Kirkens Forum blev i år afholdt for tredje gang og for første gang med Landsforeningen som medindbyder til konferencen. Landsforeningens formand, Søren Abildgaard, åbnede messen fredag morgen.

Tro, håb og hele herligheden var mottoet for messen, der samlede ansatte i folkekirken, menighedsrådsmedlemmer og andre med interesse for kirkekultur, -inventar og -ledelse.

Landsforeningens deltagelse på messen fokuserede på uddannelse og forholdet mellem ansatte og menighedsråd med oplæg om bl.a. arbejdsmiljø og en stand med materialer om uddannelser i folkekirken.

Tilslutningen fra menighedsråd og medarbejdere var mindre, end vi havde forventet, og vi har derfor ikke planer om at engagere os i Kirkens Forum fremover.

TVÆRGÅENDE EMNER

FORSØG I FOLKEKIRKEN

Ingen sogne er ens. Alligevel har lovgivningen indtil nu været ens for alle. Det mener vi er uheldigt og har derfor samarbejdet med en række kirkelige aktører om at tilbyde forsøg, der skal gøre det lettere for menighedsråd at samarbejde, flytte opgaver og kompetencer og tilpasse organisationen til sognets virkelighed.

En række forsøg blev udbudt i 2017 efter Folketingets vedtagelse af lov om forsøg i folkekirken. Forsøgene er med små forandringer blevet genudbudt i 2018. De er et resultat af et længerevarende samarbejde mellem Kirkeministeriet, Landsforeningen, biskopperne, stifterne og Danmarks Provsteforening, og det har til formål at udrede, hvordan rammerne for menighedsrådenes opgaveløsning og organisering kan forenkles, afbureaukratiseres og gøres mere fleksible. Forsøgene handler om flytning af opgaver og ansvar til andre end menighedsrådet, ændring af menighedsrådets interne organisering og ændret økonomisk administration af samarbejde mellem menighedsråd.

Forsøgene udbydes af Kirkeministeriet, og vi er aktivt medvirkende til at formidle dem hurtigt og ved-

kommende, så vores medlemmer på et overskueligt grundlag kan tage stilling til deltagelse eller ej.

FOLKEKIRKEMØDET

Folkekirkemødet rykkede i år til Aarhus som en del af den aarhusianske festuge. Det var anden gang, at kirkefolk fra hele landet havde mulighed for at mødes til Folkekirkemøde, hvor der var indlæg og oplæg til debat fra blandt andre kirkeminister Mette Bock, en sociolog, stadsarkitekten i Aarhus og selvfølgelig en række provster, præster og lægfolk, der fortalte om deres lokale erfaringer.

Årets temaer var "Den relevante gudstjeneste" og "Mennesket og kirken i fremtidens by". Folkekirkemødet sluttede i Skt. Lukas Kirke i Aarhus med en samtalekoncert om tro og musik med gospelsangerinden Marie Carmen Koppel.

Næste Folkekirkemøde er i Herning, der er vært for Himmelske Dage på Heden i 2019. Vi arrangerer Folkekirkemødet sammen med biskopperne, Indre Mission, Grundtvigsk Forum, Kirkefondet, Præsteforeningen, Dansk Diakoniråd, Dansk Missionsråd, Folkekirkens Mellemkirkelige Råd, FDF samt KFUM og KFUK i Danmark.

BUDGETANALYSE PÅ IT-OMRÅDET

It er i dag en integreret del af vores medlemmers dagligdag som menighedsrådsmedlemmer. Vi er optagede af at skubbe på udviklingen af velfungerende it-systemer, der letter hverdagen mere, end de skaber frustration, og vi støtter derfor den forandring, som Folkekirkens It har gennemgået. Den tidligere meget bredt sammensatte It-styregruppe er blevet til en mere fokuseret It-følgegruppe, hvor alene ejerkredsen, dem, der betaler (stifter, ministeriet, provstier og Landsforeningen), er repræsenteret. Brugernes af de enkelte fagsystemer vil blive inddraget i udviklingen af de enkelte systemer. Dermed er vores politiske ønsker om mere porteføljestyring, større økonomisk indsigt og reel indflydelse på, hvilke projekter der iværksættes, blevet imødekommet. En ny organisering gør naturligvis ikke alene it-systemerne bedre, men der er nu et bedre grundlag for, at vi kan sikre vores medlemmer indflydelse.

PERSONDATAFORORDNING

EU's nye persondataforordning træder i kraft 25. maj, og det betyder en række nye og skærpede krav til myndigheders behandling af persondata. Overordnet set vil mange af de nuværende principper fortsætte, når den nye persondataforordning træder i kraft. Derfor er myndigheder, som i dag følger persondataloven, godt på vej til at efterleve de nye regler.

Når det er sagt, er der en række nye bestemmelser, der skal efterleves, og derfor har vi indgået et samarbejde med Kirkeministeriets It-kontor om formidling af de nye regler. I første omgang handler det om, at It-kontoret sikrer, at de folkekirkelige it-systemer lever op til de nye standarder. Herefter iværksætter vi sammen en række initiativer, som letter overgangen til den nye forordning, herunder et kodeks for håndtering af rettigheder til systemerne og en skabelon til databehandleraftaler.

ANALYSE AF STIFTERNE

En rapport fra Kirkeministeriet peger på, at menighedsrådene kan forvente en bedre service fra stifterne. Især halter samarbejdet, og dannelsen af løncentre har heller ikke været en succes.

En fastlåst organisationsstruktur gør det i dag vanskeligt for stifterne at udvikle deres service over for menighedsråd. I dag fungerer stifterne ifølge rapporten, der er bestilt af Kirkeministeriet, reelt som skarpt opdelt administrative enheder, og det betyder, at der er meget lidt rum til at diskutere, hvordan folkekirken bedst får løst sine opgaver på stiftsniveau.

Vi kan konstatere, at der blev involveret menighedsråd i den indledende analyse, men ikke i selve arbejdet med at fastlægge den fremtidige service.

Vi tog hul på diskussionen af, hvad vores medlemmer kan forvente af stifterne, på formandsmødet i marts og fortsætter diskussionen i relevante fora.

ORGANISATION OG MÅLSÆTNINGER

PEJLEMÆRKER

Formålet for Landsforeningen af Menighedsråd er, jf. vedtægterne, at støtte menighedsrådene i administrative og kirkelige anliggender med henblik på at fremme den lokale menigheds liv og vækst.

Landsforeningen er menighedsrådenes arbejdsgiverorganisation. Landsforeningen er en politisk interesseorganisation, der varetager menighedsrådenes interesser over for Folketinget, Kirkeministeriet og andre relevante interessenter. Landsforeningen er en serviceorganisation, der leverer rådgivning og andre ydelser til menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd m.fl. Landsforeningen er en bred kirkelig organisation, der centralt placeret i folkekirken tager initiativer til udvikling af det lokale arbejde og koordinerer med andre folkekirkelige aktører.

Ambitionen er at sætte dagsordenen i folkekirken ved at arbejde politikformulerende og initiativtagende. Landsforeningen ønsker at være attraktiv og værdiskabende for menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd m.fl.

Pejlemærkerne, som Landsforeningen i dette arbejde orienterer sig efter, er:

1. Folkekirkens struktur bør afspejle, at den er kirke i et demokratisk styret samfund.
2. Menighedsrådene er arbejdsgivere for kirkefunktionærer og skal kunne udøve arbejdsgiveransvaret gennem en fælles organisation.
3. Det bør være let for menighedsrådene at løse deres administrative opgaver effektivt og præget af kvalitet.
4. Menighedsrådsarbejdet bør udvikles til vedvarende at have fokus på kirkens liv og vækst.
5. Styringen af de kirkelige anliggender i menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd bør foregå ved et samvirke mellem læge og gejstlige medlemmer.
6. Landsforeningen vil sætte fokus på medlemsplejen gennem et stærkt og forenklet medlemsdemokrati med basis i den nuværende distriktsforeningsstruktur.

7. Landsforeningen vil være attraktiv og værdiskabende for menighedsrådene gennem såvel politisk interessevaretagelse som optimering og effektivisering af vores ydelser.

PROVSTIUDVALG

Som et led i vores strategi for medlemspleje arbejder vi med at tilbyde relevante ydelser til provstiudvalgsmedlemmer. I efteråret gennemførte vi den anden provstiudvalgskonference, hvor vi satte fokus på menighedsrådenes medindflydelse og -ansvar på økonomien i provstierne. Konferencen blev fulgt op af kurser for nyvalgte provstiudvalgsmedlemmer kort efter nytår.

LIV OG VÆKST

SAMTALEN OM TRO OG KRISTENDOM

Det kan være svært at tale om tro, også for mange menighedsrådsmedlemmer. Alligevel mener vi, at en frugtbar samtale om tro og kristendom er en forudsætning for, at menighedsrådet kan løfte ansvaret for de kirkelige anliggender i sognet. På vores nye kampagnehjemmeside www.talomtro.dk og i vores øvrige medier formidler vi viden og inspirationsmaterialer om det vanskelige emne.

Vores samarbejde med Løgumkloster Refugium og Silkeborg Højskole om kurser er et tilbud til menighedsrådenes arbejde med liv og vækst, også set i lyset af at vi gerne vil puffe til trossamtalen blandt vores medlemmer.

FOLKEKIRKENS DÅBSINITIATIV

Hvordan arbejder man som lokal sognekirke med dåben i en ny virkelighed, hvor individet er i centrum, og hvor dåben ikke længere er en selvfølge? Det undersøgte vi i Folkekirkenes Dåbsinitiativ. Vi har indsamlet lokale initiativer, projekter, produkter, ideer og tanker, der relaterer sig til dåb. Særligt initiativer, der rettede sig mod gravide, forældre, faddere og de 0-12-årige.

Tak for de mange input, der nu er bearbejdet. Resultatet kan ses på projektets hjemmeside www.daabsideer.dk.

Her kan alle landets sogne lade sig inspirere og bruge netop det, der passer ind i deres lokale sammenhæng.

Vi tog initiativ til Folkekirkenes Dåbsinitiativ og stod for indsamling og formidling af de lokale erfaringer. En bredt sammensat styregruppe sikrede dåbsinitiativets fremdrift og en klar forankring i folkekirken.

UNGES TILKNYTNING

Folkekirken står ikke så stærkt blandt de 18-35-årige som blandt ældre aldersgrupper. Det skyldes ifølge en ny vidensrapport, at unge har et sekulært forhold til kirken, at livscyklus har en betydning for tilknytningen, og at unge generelt vil have selvbestemmelse med hensyn til deres relationer, også til folkekirken.

Vi har stillet os selv spørgsmålet, om den mindre tilknytning kalder på handling fra folkekirkenes side. Det mener vi, den gør, og lægger op til en politisk drøftelse af sagen på delegeretmødet.

FILMPRISEN GABRIEL

Gabriel-prisen er vores kunstneriske og festlige markering af en film, der stiller væsentlige og åndelige spørgsmål til debat. Hvert år på årsmødet overrækkes prisen og den tilhørende check til en nordisk instruktør. Sidste år løb den barske historie om brødrene Elmer og Erik med prisen. I filmen "Der kommer en dag" bliver drengenes mor syg, og brødrene sendes til drengehjemmet Gudbjerg, hvor de må kæmpe mod ydmygelser og overgreb.

PERSONALE

ARBEJDSGIVERORGANISATION

Vi er menighedsrådenes arbejdsgiverorganisation. En lang række af de ting, vi sætter i søen af projekter og samarbejder, støtter op om at styrke menighedsrådenes arbejdsgiverrolle. Vores konsulenter rådgiver hver dag på telefonen medlemmer, der har spørgsmål om personalejuraen, og vores kurser, guider og vejledninger sætter ord og handling på opgaven med

at være ledere i folkekirken. Vi forhandler lokalt med de faglige organisationer, når der er konflikter på arbejdspladserne.

Man bliver ikke arbejdsgiverorganisation ved at skrive det på et klistermærke og sætte det op på hoveddøren. Det kræver en bevidsthed om arbejdsgiverrollen hele vejen rundt i foreningen, i bestyrelsen, i distriktsforeningerne og også i menighedsrådene. Det var baggrunden og budskabet, da vi i løbet af vinteren og foråret var ude at fortælle om vores arbejde som arbejdsgiverorganisation til arrangementer rundt om i distriktsforeningerne – et initiativ, som vi fortsætter med. Vi har også fortalt om vores strategi for at opnå forhandlingsretten, og vi er blevet bakket op i at fortsætte i den retning.

Som arbejdsgivere har menighedsrådene en forventning om og et krav på, at folkekirkens it-systemer lever op til folkekirkens strukturer. Normalt vil det for lønsystemerne sige, at menighedsrådene selv opretter ansættelsesforhold, som ikke skal godkendes af andre. Ved overgangen til det nye FLØS var det ikke tilfældet, da systemet er baseret på en kommunal struktur, der ikke passer til folkekirkens decentrale virkelighed. Men det lykkedes for os at få ændret fremgangsmåden, så menighedsrådets position som arbejdsgiver opretholdes og endda også med det resultat, at vi også som arbejdsgiverorganisation får direkte besked, hvis der er tvivlsspørgsmål i forbindelse med oprettelsen eller ændringen af et ansættelsesforhold.

FORHANDLINGSRETTE

Konflikten på arbejdsmarkedet i kølvandet på de kuldsejlede overenskomstforhandlinger satte gang i debatten om den danske model på ny. Alle partier i Folketinget hylder modellen og støver den af og giver den en gang Brasso, når trofæerne i den danske velfærdsstat skal vises frem ved festlige lejligheder. Alligevel er der stadig et hjørne i samfundet, hvor det stadig ikke er repræsentanterne for arbejdsgivere og arbejdstagere, der sammen indgår en aftale. Folkekirken er et arbejdsmarkedsmæssigt reservat, hvor det er staten, der forhandler overenskomsten på arbejdsgivernes vegne uden det mandat fra baglandet, som ellers er kutyme i Danmark.

Den situation er uholdbar. Vi har derfor en aftale med kirkeministeren om at mødes efter overenskomstforhandlingerne.

OK 18

Vi har som arbejdsgiverorganisation deltaget i forberedelserne af forhandlingerne om fornyelse af overenskomsterne på folkekirkens område indtil forhandlingerne brød sammen på hele det offentlige område.

Vi formulerede vores krav til OK18 blandt andet med input fra kontaktpersoner, herunder deltagere på Folkekirkens Lederuddannelse og selvfølgelig også med udgangspunkt i de erfaringer vi har fra vores rådgivning af vores medlemmer. Kravene indgik i vores drøftelser med Kirkeministeriet, inden ministeriet udvekslede de endelige krav fra arbejdsgiversiden med lønmodtagersiden.

Et af de områder, vi især havde fokus på, var arbejdstidsreglerne, hvor ønsket var smidige og ensartede regler. Det vil give en mere effektiv tilrettelæggelse af arbejdet lokalt, lige som også helhedsstækning gennem mere tværfaglighed og nye samarbejdsformer på arbejdspladserne blev vægtet. Ikke alle krav fra vores side blev hørt, og det er desværre konsekvensen af ikke at have forhandlingsretten.

Forhandlingerne på folkekirkens område er i skrivende stund ikke afsluttede. Der er indgået forlig på statens område, og herefter begynder forhandlingerne om aftaler for kirkens overenskomstansatte. Vi forventer aftalerne er færdige i maj.

ANSÆTTELSE AF PRÆSTER

Landsforeningen af Menighedsråd og Præsteforeningen har tidligere i fællesskab skrevet en vejledning, der beskriver den gode proces fra de første overvejelser i menighedsrådet, til præsten har været ansat i et stykke tid. Den eksisterende vejledning havde en del år på bagen, og efter fælles drøftelser er den blevet ført ajour på baggrund af erfaringer med den første version og ændringer i regelsættet.

Det gode samvirke mellem præst og menighedsråd om sognets kirkelige anliggender starter allerede

ved præstens første arbejdsdag, og derfor skal menighedsrådet spille en rolle i introduktionen af nye præster. Det synspunkt lykkedes det os at få styrket i forbindelse med udviklingen af Folkekirkens integrerede præsteuddannelse.

ARBEJDSMILJØ

For os er det vigtigt, når vi taler om arbejdsmiljø i folkekirken, at vi har et bredt fokus såvel på de samlede folkekirkelige arbejdspladser som helhed som på den enkelte arbejdsplads især. Vi deltager derfor aktivt i at styrke den uvildige arbejdsmiljørådgivning i folkekirken: Folkekirkens Arbejdsmiljørådgivning, og har i år overtaget formandsposten i Folkekirkens Arbejdsmiljøråd.

Som arbejdsgiverorganisation har vi en interesse i at skabe attraktive og velfungerende arbejdspladser både psykisk og fysisk. Vi har bl.a. drøftet manuelle kisteløft med bedemændene og Arbejdsmiljøtilsynet, hvor vi fik bekræftet vores holdning i sagen, nemlig at medarbejdere i kirken ikke skal foretage manuelle løft. På det psykiske område har vi medvirket til formidlingen af et dialogværktøj, der støtter op om den gode dialog på arbejdspladsen. Det udspringer af arbejdet i Arbejdsgruppen om præsters arbejdsmiljø, hvor vi sidder med, og rapporten om mobning i folkekirken.

PRÆSTEMANGEL

Vi har siden 2016 deltaget i kirkeministerens udvalg vedrørende præstemangel og ser fortsat med stor alvor på, at det nogle steder er endog meget vanskeligt at tiltrække ansøgere til ledige præstestillinger. Udvalget har drøftet forskellige initiativer, som kunne imødegå præstemangel, bl.a. forhøjelse af den pligtige afgangsalder og ændringer i pastoralstrukturen, hvor vi har lagt vægt på, at det ikke alene er sognestørrelsen, men også de lokale forhold i sognene, der skal lægges vægt på.

Ny adgang til præsteembedet for andre end teologer er også drøftet ligesom dispensation fra tjenesteobligligheden, hvor vi har fastholdt, at der ikke skal være en videregående adgang til dispensation.

Arbejdet i udvalget forventes afsluttet sommeren 2018.

STRUKTUR

NY LOV OM MENIGHEDSRÅDSVALG

Vi har længe været fortalere for at ændre valgloven, og med en ny valglov har vores politiske interessevaretagelse båret frugt. Med den nye lov bliver tingene vendt rundt, så virkelighedens menighedsrådsvalg ikke længere bliver en undtagelse, men er med til at sikre en fortsat høj legitimitet til landets menighedsråd.

Baggrunden for vores arbejde med lovændringen er, at 97 % af menighedsrådene indtil nu er valgt på en juridisk undtagelse. Sådan er det, fordi juraen bag menighedsrådsvalgene er bygget op om afstemningsvalg som ved kommunalvalg, også selvom virkeligheden ved de seneste valg er en helt anden.

DEMOKRATISERING AF FÆLLESFONDEN

Siden 2002 er der sket en løbende demokratisering af beslutningerne i folkekirkens fællesfond, men der er stadig behov for en større demokratisering. Fællesfonden er folkekirkens fælles pengekasse og dækker en stor del af fælles folkekirkelige opgaver. Foruden en andel af præste- og provstelønninger står Fællesfonden for fx it og udviklingsprojekter.

I 2002 blev der oprettet en budgetfølgegruppe, der rådgiver kirkeministeren om budgettet for Fællesfonden, og efterfølgende et budgetsamråd med bl.a. repræsentanter fra stiftsrådene. Vi har arbejdet med en række områder, hvor beslutningerne kan kvalificeres med input fra folkekirkens valgte medlemmer. Det drejer sig fx om større indflydelse på midlerne i udviklingspuljen, prioritering af tillægsbevillinger og fordelingen af præster mellem stifterne.

STEDETS KIRKE, KIRKENS STED

De to velkendte projekter Kirken på landet og Kirken i byen er i virkeligheden to sider af samme mønt med samme formål. De adresserer, hvad kirken kan og skal gøre i områder under forandring. Fælles for begge projekter er, at kirken – uanset om den lokalt oplever til- eller fraflytninger – må stille sig spørgsmålet, hvad den kan tilbyde områdets folkekirkemedlemmer og lokalsamfund.

Derfor mener vi, at det gælder for både by- og landkirker om at flytte fokus fra kirkens sognegrænse til en bredere forståelse af den lokale kirke. Det fremlægger vi et oplæg om til drøftelse på delegeretmødet.

REKRUTTERING TIL MENIGHEDSRÅD

Folkekirken har udfordringer med at rekruttere til menighedsrådene. Det kan man høre og læse hvert fjerde år, når der er valg til menighedsrådene, men vi vil gerne udfordre ideen om, at rekruttering kun sker i månederne op til valget.

Den ny valgform vil ikke gøre det nemmere at rekruttere medlemmer. Valg vindes mellem valg, siger man. Samtidig tyder intet på, at vilkårene for menighedsrådenes rekruttering ændrer sig, så det bliver lettere. Måske tværtimod.

BISKOPPERNES FREMTIDIGE ROLLE

Den tidligere bestyrelse satte et projekt i gang, der havde til formål at undersøge behovet for at styrke opmærksomheden på biskoppernes forandrede rolle og den teologiske faglighed blandt kandidater ved bispevalgene, herunder behovet for en ny valgform.

Med valget på Lolland-Falster vel overstået har vi et tidsmæssigt vindue for at genoptage en bredere drøftelse af biskoppernes opgaver. Vi har haft kontakt med biskopperne om sagen, og vi forventer at fortsætte drøftelsen med dem.

ØKONOMI OG KIRKEGÅRDE

DEMOKRATISERING AF FOLKEKIRKENS ØKONOMI

Vi mener, at loven om folkekirkens økonomi er utidsvarende, og at tiden er inde til en revision. Loven er fra en tid, hvor menighedsrådene havde et meget lille rådighedsbeløb, og tager ikke højde for den ændring, der er sket hen imod en rammestyring af økonomien.

Derfor har vi sat fire temaer til debat på delegeretmødet: De handler om menighedsrådets ansvar for folkekirkens lokale økonomi, gennemsigthed omkring provstiudvalg og budgetudvalg, valg til provstiudvalg og stiftsråd samt stiftsrådets opgaver og økonomi.

RÆKKER DET ØKONOMISKE ANSVAR UDOVER SOGNEGRÆNSEN?

Når provstiudvalgene inviterer indenfor, vokser graden af medansvar for den lokale kirkeskat hos menighedsråd. Det viste vores rundspørge fra efteråret 2017 til landets knap 1.700 menighedsrådsformænd.

Menighedsrådene bestyrer den lokale økonomi i folkekirken, men ud fra rammer, der er fastlagt i provstierne. Spørgsmålet er så, hvordan menighedsråd ser deres egen rolle i det store maskineri, der tilsammen udgør folkekirkens økonomi. Er de kun interesserede i sognets egen økonomi, eller interesserer de sig også for livet i det økonomiske fællesskab, de er en del af i provstierne? Det spørgsmål satte vi til debat på konferencen, der blev fulgt op af kurser for de nyvalgte medlemmer.

FLØS3

Målet med overgangen til et nyt lønsystem i folkekirken var korrekt løn til de rigtige til tiden. Det lykkedes i et vist omfang, men med flere bump på vejen, end vi rimeligvis kunne forvente. Erfaringen viser desværre, at FLØS er et eksempel på et it-system, der ikke var tilstrækkeligt gennemtestet, før det blev sendt ud i en så decentral organisation som folkekirken.

Først da systemet var valgt, og tidsplanen lagt, blev vi inviteret ind i den programledelse, der varetager overgangen til det nye FLØS. Vi valgte alligevel at gå med for at repræsentere menighedsrådene interesser i gruppen. Vores repræsentanter i programledelsen har fokuseret på at skubbe på løsningen af de mest kritiske fejl og få sorteret mindre vigtige – men besværende – fejl fra til senere. Vi kan konstatere, at der fra Kirkeministeriets side er ledelsesmæssigt fokus på opgaverne, og alligevel gik det galt. Det nye system ville ofte ikke makke ret, og mange medlemmer og deres medarbejdere kunne ikke få hjælp fra en lukket support.

DAGSORDEN

1. Mødets åbning.
2. Valg af dirigenter.
3. Fastsættelse af forretningsorden for delegeretmødet.
4. Valg af stemmetællere.
5. Formandens kommentarer til den aktuelle folkekirkelige situation.
6. Forelæggelse og godkendelse af bestyrelsens beretning om arbejdet i det forløbne år.
7. Bestyrelsens politiske oplæg: Demokratisering af folkekirkens økonomi.
8. Bestyrelsens oplæg vedr. organisationen: Interessevaretagelse i en mere demokratisk folkekirke.
9. Bestyrelsens oplæg til folkekirkeligt fokus: Unges tilknytning til folkekirken.
10. Forelæggelse og godkendelse af foreningens reviderede regnskab for det foregående regnskabsår.
11. Orientering om foreningens aktuelle økonomiske stilling.
12. Forelæggelse og drøftelse af budget samt godkendelse af forslag til kontingent for det følgende regnskabsår.
13. Indkommet forslag om valg af provster.
14. Bestyrelsens meddelelse om tid og sted for næste årsmøde.
15. Eventuelt.
16. Mødets afslutning.

FORSLAG TIL FORRETNINGSORDEN

Til behandling under dagsordenens punkt 3 har bestyrelsen udarbejdet følgende forslag til forretningsorden for delegeretmødet:

1. Delegeretmødet åbnes af formanden, der leder valget af 2 dirigenter.
2. Dirigenterne påser, at forhandlingerne fremmes, og at god parlamentarisk orden opretholdes.
3. Ved delegeretmødets begyndelse vælges stemmetællere, der bistår dirigenterne ved optælling, når de finder det nødvendigt.
4. Ordet gives til talerne i indtegnet rækkefølge. Taletiden er 3 minutter. Ved forelæggelse af indsendte forslag er taletiden 5 minutter. Formanden og forslagsstilleren kan når som helst efter et indlæg begære ordet, ligesom dirigenterne kan tillade en kort svarreplik. Dirigenterne kan bestemme, at taletiden begrænses yderligere.
5. Behandlingen af beretningen kan opdeles i temaer, der afsluttes hver for sig.
6. Ændringsforslag til indkomne forslag skal afleveres skriftligt til dirigenterne. Dirigenterne bestemmer, i hvilken rækkefølge forslag og ændringsforslag sættes til afstemning. Ved afstemninger skal dirigenterne klart formulere, hvad der stemmes om.
7. Dirigenterne kan fastsætte sluttidspunkt for indtegning af talere. Forslagsstillere eller stedfortrædere for disse samt formanden/ ordføreren kan få ordet inden punktets endelige afslutning.
8. Formanden, bestyrelsen eller mindst 20 % af de delegerede kan forlange debatten afbrudt for en kortere periode for at drøfte de igangværende forhandlinger.
9. Under behandlingen af udtalelser fra delegeretforsamlingen kan dirigenterne eller forsamlingens flertal nedsætte et redaktionsudvalg til at udarbejde forslag til den endelige udtalelse.
10. Stemmeret kan kun udøves af delegerede og bestyrelsens medlemmer. Afstemning kan ske ved markering med stemmekort. Dirigenterne eller mindst 10 stemmeberettigede kan til enhver tid kræve skriftlig afstemning.
11. Der udarbejdes et kort beslutningsreferat, der skal godkendes og underskrives af dirigenterne, inden det offentliggøres. Delegeretmødet optages på et lydmedie, der opbevares i 5 år på Landsforeningens kontor.

STEDETS KIRKE, KIRKENS STED

FORMÅL

At drøfte, hvordan Landsforeningen sætter fokus på og understøtter menighedsrådene i deres arbejde med den fælles udfordring, det er at være "stedets kirke", uanset hvor i landet man er kirke, og at forholde sig til det lokalsamfund, man er kirke i.

BAGGRUND

Udgangspunktet for drøftelsen er, at temaerne kirken på landet og kirken i byen er to sider af samme sag: Behovet for at adressere, hvad kirken kan og skal gøre i områder under demografisk og kulturel forandring.

Dette formål inddrager en meget stor del af landet. Der er kun få områder, der ikke ændrer sig mærkbart i disse år.

Årtiers undersøgelser og debat om disse temaer har allerede godtgjort, at opdelingen i "by" og "land" er alt for forenklet. Der er et spektrum af forskellige typer lokalområder, og inden for hver type er der mange forskellige mønstre afhængigt af sociale, kulturelle og andre forhold, kirkelig tradition m.m.

Titlen rammer den fælles vinkel, som samler kirken på landet og kirken i byen og alt det midt mellem: Det handler om at arbejde med den forskellighed, der er nødvendig for at gøre den lokale kirke bedst mulig til at være kirke på de meget forskellige præmisser, som udviklingen indebærer.

Det gælder, hvad enten der er tale om cityområder i de allerstørste byer, nye boligområder i storbyerne, større og mindre by- og forstadssogne, hvad enten de stagnerer eller udvikler sig, eller landområder med faldende befolkningstal – men også for landområderne er billedet mangfoldigt.

En del af spørgsmålet og svaret på kirkens lokale udfordringer, der peges på i begge indsatser, er at bære kirken ud i lokalsamfundet og invitere lokalsamfundet ind i kirken. Omsat til praksis handler det om at tage bestik af den lokale virkelighed og på den baggrund

definere områdets styrke for derefter at arbejde for at aktivere og understøtte samarbejdet på tværs.

OPLÆG TIL REFLEKSION OG DRØFTELSE

- Hvordan kan Landsforeningen inspirere og bidrage til, at folkekirken lokalt – i samspil med andre aktører i lokalsamfundet – har fokus på områder under folkekirkelig forandring (områder med stor befolkningsfremgang, områder med lav medlems- og dåbsprocent, områder med store sociale udfordringer), hvad enten det er land eller by?
- Hvor lokalt skal det her løses?
- Er der behov for yderligere fleksibilitet i den folkekirkelige lovgivning for at møde den udfordring, at vilkårene er meget forskellige for forskellige typer lokalområder?

Debatten tager udgangspunkt i oplæg ved Hasse Jørgensen, projektleder for Kirken på Landet, Esben Thusgaard, projektleder for Kirken i Byen, og Anton Pihl, bestyrelsesmedlem og menighedsrådsmedlem Vesterbro Sogn.

ARBEJDSGIVER – HVEM, MIG?

FORMÅL

Vi er arbejdsgivere, og derfor skal vi drøfte arbejds-giverrollen, og hvad der er god ledelse.

Med god ledelse kan vi skabe arbejdsglæde, skabe endnu bedre resultater og ikke mindst lykkes med at være kirke. Vi ser derfor på menighedsrådenes arbejdsgiverfunktion ved at drøfte de forhold, som udfordrer menighedsrådene som arbejdsgivere. Der ved dannes der viden og skabes kenskab til behov, som Landsforeningen kan bruge politisk som arbejds-giverorganisation såvel som i sin direkte rådgivning af medlemmerne.

BAGGRUND

Delegeretmødet, Landsforeningens kompetente forsamling, har besluttet, at der skal arbejdes for etablering af en egentlig arbejdsgiverorganisation

med forhandlingsret på det folkekirkelige område. En arbejdsgiverorganisation, som kan agere arbejdsgiverpart for menighedsrådene og indgå i forhandlingerne om løn- og ansættelsesvilkår for kirkefunktionærerne. Det er medlemmerne, menighedsrådene, der er arbejdsgivere, og de betaler lønnen, og derfor er det også naturligt, at deres organisation forhandler og aftaler løn- og ansættelsesvilkårene.

Landsforeningen er allerede en arbejdsgiverorganisation, og bestyrelsen har vedtaget en strategi for arbejdet med at få forhandlingsretten, der har kommunikation, politik, eksterne kontakter og foreningen som centrale punkter. Fokus skal være på, at Landsforeningens medlemmer er arbejdsgivere, og på de behov, det stiller til foreningen. Vi kan kun være en god arbejdsgiverorganisation og få forhandlingsretten, hvis vi er fælles om at nå målet.

SPØRGSMÅL TIL REFLEKSION OG DRØFTELSE

- Når vi selv bliver ved med at undre os over, at vi er arbejdsgivere, hvordan skal vi så få andre til at tro på, at vi er det?
- Hvad er god ledelse, og hvordan er vi gode arbejdsgivere?
- Hvordan er Landsforeningen en god arbejdsgiverorganisation?

Drøftelsen indledes af Inge Kjær Andersen, næstformand og formand for personaleudvalget. Herefter vil deltagerne blive ledt gennem drøftelser om god ledelse, udfordringer og dilemmaer i arbejdsgiverrollen med hjælp fra konsulenter fra sekretariatet.

RÆKKER DET ØKONOMISKE ANSVAR UDOVER SOGNEGRÆNSEN?

FORMÅL

Med henblik på en ajourføring af lov om folkekirkens økonomi ønsker bestyrelsen medlemmernes bidrag

til, hvordan menighedsrådet har (og skal have) et økonomisk ansvar i prioriteringen af provstiets økonomi.

BAGGRUND

Tre ud af ti menighedsrådsformænd mener ikke, at menighedsrådet har medansvar for den lokale kirkeskatteprocent. Men er det alene provstiudvalget, der har ansvar for det tal, der står ud for kirkeskatteprocenten på folkekirkemedlemmernes selvangivelse? I et historisk perspektiv fik menighedsrådene deres nuværende økonomiske ansvar, da sognefuldmagten og rammestyringen blev indført, og rådighedsbeløbet afskaffet i 2003. Spørgsmålet er, om holdningen til, at menighedsrådene ikke har et medansvar for økonomien, hænger sammen med, at den tidligere detailstyring af økonomien talte mere til "forbrugeren" (som er interesseret i at tiltrække midler til sognet) i menighedsrådet end til "politikeren" (som er interesseret i indflydelse på kirkeskatten)?

Landsforeningen arbejder for en revision af lov om folkekirkens økonomi. Derfor er det både væsentligt og aktuelt at diskutere, hvordan vi forholder os til, at menighedsrådene både har ansvar for økonomien i sognet og har et medansvar for den samlede økonomi i provstiet. Man kunne derfor oplagt spørge, hvordan vi ville tilrettelægge styringen af den lokale økonomi, hvis vi skulle bygge systemet fra bunden i dag. Kan man forestille sig, at menighedsråd ikke alene skal deltage i drøftelsen af provstiets økonomiske målsætning i et flerårigt perspektiv, men at budgetsamrådet skal godkende målsætningen?

SPØRGSMÅL TIL REFLEKSION OG DRØFTELSE

- Hvad kan vi gøre for, at flere menighedsrådsmedlemmer engagerer sig i diskussionerne om økonomi?
- Skal menighedsrådet have et større formelt ansvar for provstiets økonomi?
- Er der behov for at fastsætte mere klare regler for menighedsrådenes ansvar? I så fald hvordan og på hvilke områder?

Debatten foregår i et panel med medlemmer af menighedsråd og provstiudvalgsmedlemmer, og journalist Rasmus Birkerød styrer debatten.

DEMOKRATISERING AF FOLKEKIRKENS ØKONOMI

FORMÅL

Bestyrelsen ønsker en bred, politisk drøftelse af, hvordan og på hvilke områder lov om folkekirken økonomi kan ajourføres, så loven blandt andet giver et mere klart og dækkende billede af folkekirken økonomi.

BAGGRUND

En ideel lov om folkekirken økonomi udstikker en overordnet og samlende ramme, så den fungerer som menigmands indgang og vindue til at forstå sammenhænge i folkekirken økonomi. Her er der plads til forbedringer. Som samlende lovramme giver loven ikke et klart og sammenhængende billede af, hvordan ansvar og opgaver omkring folkekirken økonomi fordeles sig mellem menighedsråd og provstiudvalg. Det skyldes blandt andet, at loven kort sagt ikke afspejler virkeligheden, men bærer præg af de historiske knopskydninger, der også demokratisk er sket i folkekirken, siden loven første gang blev formuleret i 1984. Der er derfor et grundlæggende behov for en revision af loven.

FORSLAG

Foruden et ønske om en klar og dækkende beskrivelse af folkekirken økonomi har bestyrelsen identificeret fire områder, der understreger behovet for en lovrevision:

1. Menighedsrådets ansvar for folkekirken lokale økonomi

At dømme ud fra loven er menighedsrådets opgave alene at bestyre en kirkekasse. Eksemplet viser, at lovens bogstav ikke afspejler den budgetstyrings-kegange om mål- og rammestyling, der blev indført med sognefuldmagten og afskaffelsen af rådighedsbeløbet i 2003. Flere af lovens formuleringer er historiske levn, der er udtryk for en budgetmæssig detaljstyring, som var den tidligere budgettankegang. Det bidrager til uklarhed omkring menighedsrådets

rolle. Konkret betyder det, at menighedsrådets medansvar og inddragelse i budgetlægningsprocessen varierer vidt fra provsti til provsti. Ønsket er, at flere menighedsrådsmedlemmer forstår og engagerer sig i den økonomisk-politiske prioritering lokalt. Skal det kunne lade sig gøre, kræver det, at de formelle rammer ikke alene gør opgave og ansvar klart, men også eksplicit beskriver menighedsrådets mulighed for at påtage sig en aktiv rolle.

2. Stiftsrådets opgaver og økonomi

Fraværet af en klar beskrivelse af stiftsrådernes formål i økonomiloven og de afgrænsede, aktivitetsbaserede anvendelsesformål betyder, at stiftsrådene fungerer ret forskelligt i praksis. I nogle stifter ses stiftsrådet og dets politiske arbejde som retnings-sættende for stiftet, mens stiftsrådet i andre stifter ses som et forum uden væsentlig politisk indflydelse. På tværs af stiftsrådene kan man i praksis for eksempel se forskellen ved stiftsudvalgene, der på tværs af stiftsråd spænder fra to til 11 udvalg. Nogle udvalg antager en nærmest stående karakter, idet flere stiftsråd har udvalg for eksempelvis diakoni og kommunikation. Andre udvalg, som kan ses som et udtryk for politisk retningsætning, fordi de udfører anvendelsesformålenes kassetækning, er for eksempel udvalg for psykisk arbejdsmiljø, folkekirken som arbejdsplads, efteruddannelse af præster, grøn kirke og asylsamarbejde.

I dag finansieres det enkelte stifts virksomhed (stiftsadministration og stiftsråd) af:

1. Præstebevilling (fordelt til alle stifter ud fra forventning om gennemsnitsomkostning pr. præst)
2. Driftsbevilling til stiftsadministration
3. Bindende stiftsbidrag til finansiering af stiftsrådets aktiviteter (op til 1 pct. af den lokale ligning).

Som led i demokratiseringen af folkekirken økonomi kan det overvejes, om det vil give større strategisk sammenhæng i stiftet, hvis stiftsrådet får indflydelse på anvendelsen af præstebevillingen og af driftsbevillingen til stiftsadministrationen. Der findes i dag eksempler, hvor finansieringsformerne tænkes sammen. Eksempelvis at en præst, der er finansieret af præstebevillingen, fungerer som sekretær for et udvalg nedsat af stiftsrådet, eller at en kommunika-

tionsmedarbejder fungerer som en del af stiftsadministrationen, men er finansieret af stiftsbidraget.

3. Valg til provstiudvalg og stiftsråd

Folketinget vedtog 10. april 2018 en ny valgform til menighedsrådsvalg, som betyder, at menighedsrådsvalget i 2020 som udgangspunkt vil ske ved valgforsamlinger. Ændringen af valgformen til menighedsrådsvalg aktualiserer en revision af valgform til provstiudvalg og stiftsråd. Det foreslås, at den demokratiske legitimitet for valg til provstiudvalg og stiftsråd styrkes ved at fortsætte paralleliteten til valgformen for menighedsrådsvalg ved også at indføre valgforsamlingsmodellen i al fald for læge repræsentanter til provstiudvalg og stiftsråd. Valget til stiftsråd sker i det enkelte provsti efter samme princip og på samme valgforsamling. Ved udløst afstemningsvalg vil et krav om stillere være naturligt for at sikre valgets demokratiske legitimitet.

4. Gennemsigtighed omkring provstiudvalg og budgetudvalg

I 42 provstier fordelt på 17 kommuner, herunder for eksempel København, Holstebro og Guldborgsund, er der etableret budgetudvalg, som prioriterer økonomien mellem ligningsområdets provstier. Det betyder, at skønmæssigt mere end en tredjedel af folkekirkens økonomi fastsættes og fordeles i budgetudvalg. Lovgivningen fastsætter alene, at møder i provstiudvalg og budgetudvalg er offentlige, men stiller ikke krav om åbenhed om eksempelvis mødeprotokol. For provstiudvalg er problemet i praksis begrænset, idet der overordnet er tradition for at offentliggøre referater på provstiudvalgets hjemmeside. Omvendt er der for budgetudvalg ikke samme tradition, hvilket betyder, at der kan være dårlig gennemsigtighed i forhold til valget hertil, mødereferater og de økonomiske prioriteringer, som budgetudvalget i visse tilfælde foretager. Kravet til offentligheden omkring menighedsrådenes virksomhed bør være tilsvarende for provstiudvalg og budgetudvalg.

OPLÆG TIL DRØFTELSE

Bestyrelsen ønsker en fornyelse af lov om folkekirkens økonomi, så loven giver et klart og dækkende billede af folkekirkens økonomi. Samtidig har bestyrelsen peget på fire konkrete områder, hvor der er behov for lovændringer. På baggrund af ovenstående forslag ønsker bestyrelsen at lægge op til drøftelse:

- Er der behov for en ajourføring af lov om folkekirkens økonomi – og i så fald på hvilke områder?
- Fungerer loven som menigmandsvindue til at forstå ansvar, opgaver og sammenhænge i folkekirkens (lokale) økonomi?
- Er der andre områder af loven – ud over de fire problemstillinger nævnt ovenfor – som med fordel kan ændres?

GENNEMFØRELSE

Med delegeretmødets støtte vil bestyrelsen politisk arbejde for, at lov om folkekirkens økonomi revideres.

INTERESSE- VARETAGELSE I EN MERE DEMOKRATISK FOLKEKIRKE

FORMÅL

Bestyrelsen ønsker at afklare den samlede organisations – landsforenings og distriktsforeningers – tilknytning til folkekirkens demokratisk valgte organer (menighedsråd, provstiudvalg og stiftsråd), herunder om vi alene er til for menighedsrådene.

BAGGRUND

I et strengt økonomisk perspektiv er Landsforeningens ejere entydigt menighedsrådene. Betyder det, at foreningen alene skal tage menighedsrådenes perspektiv? Holder man Landsforeningen som forening i strakt arm, tegner der sig ikke et entydigt billede af, hvem foreningen er til for: Repræsenterer foreningen alene menighedsrådenes interesse, eller repræsenterer den de valgte interesse på alle folkekirkens valgte niveauer?

1920 – Det lokale folkestyre indføres i folkekirken Med vedtagelse af den første lov om menighedsråd indføres det lokale folkestyre i folkekirken i 1903. I 1912 gøres menighedsrådene permanente, og der oprettes provstiudvalg, hvor menighedsrådene kan samarbejde om økonomi på tværs af sognegrænser. Folkestyret i folkekirken er begrænset, da Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer stiftes i 1920 (Foreningen af menighedsrådsmedlemmer på Fyn i 1916). Behovet for en politisk interesseorganisation for menighedsrådsmedlemmer – nationalt og lokalt – var et andet, og foreningen indtager i den folkekirkelige struktur en særligt central position ift. at repræsentere det lokale niveau.

1970 – Landsforening og distriktsforeninger udgør en samlet stemme for det lokale folkestyre i folkekirken Distriktsforeningerne udfylder i 1970 – ligesom de fortsat gør – en væsentlig demokratisk rolle, idet de opstiller kandidater til Landsforeningens be-

styrelse og vælger delegerede til delegeretmødet. Demokratisk set er det folkekirkelige landskab på det tidspunkt stadig relativt enkelt, og det entydige omdrejningspunkt er for så vidt fortsat menighedsrådene. Provstiudvalgene har i starten af 1970 begrænsede kompetencer og som folkevalgt organ ligeledes begrænset demokratisk legitimitet. Men kommunalreformen i 1970 rykker ved sammenfaldet mellem den administrative og folkekirkelige struktur. Det betyder, at provstiudvalgene bliver mere centrale i fastlæggelsen af økonomien.

2018 – Øget demokrati i folkekirken – udstrakt lokalt folkestyre på flere niveauer

De seneste 20 år er der sket en række ændringer, som har betydet en øget demokratisering af folkekirken i form af en større lokal selvbestemmelse til menighedsrådene, men herunder også til provsti- og stiftsniveauet. Provstiudvalgskasserne oprettes i 1997, men det er revisionen af folkekirkens økonomilov i 2003, som for alvor er skelsættende. Her får menighedsrådene sognefuldmagten, hvilket i praksis betyder ansvar for hele sognets økonomi. I 2007 får provstiudvalgskasserne mulighed for at afholde udgifter til samarbejde mellem provstiets menighedsråd. På stiftsniveau gøres stiftsrådene permanente i 2009, og nationalt etablerer kirkeministeren budgetsamrådet i 2006-2007 for at styrke den demokratiske legitimitet omkring prioriteringen af Fællesfonden.

Med demokratiseringen af provstiudvalg og stiftsråd er der i dag et demokratisk valgt myndighedsniveau, som der ikke var ved Landsforeningens og distriktsforeningernes etablering.

FORSLAG

Demokratiseringen af provsti- og stiftsniveau har betydet, at den rolle, som landsforening og distriktsforeninger som samlet organisation indtil nu har udfyldt, ikke længere er entydig. Lokalt er der store forskelle på, hvordan samspillet mellem distriktsforening og provstiudvalg – eller stiftsråd – er. Der er steder, hvor sameksistensen kommer til udtryk ved, at provstiudvalg og distriktsforeninger samarbejder. Andre steder lever distriktsforening og provstiudvalg isoleret fra hinanden. Betydningen for Landsforenin-

gens og distriktsforeningernes rolle og opgaver som følge af provstiudvalgs og stiftsråds stadig mere fremtrædende tilstedeværelse kalder på en grundlæggende drøftelse af den samlede forenings struktur.

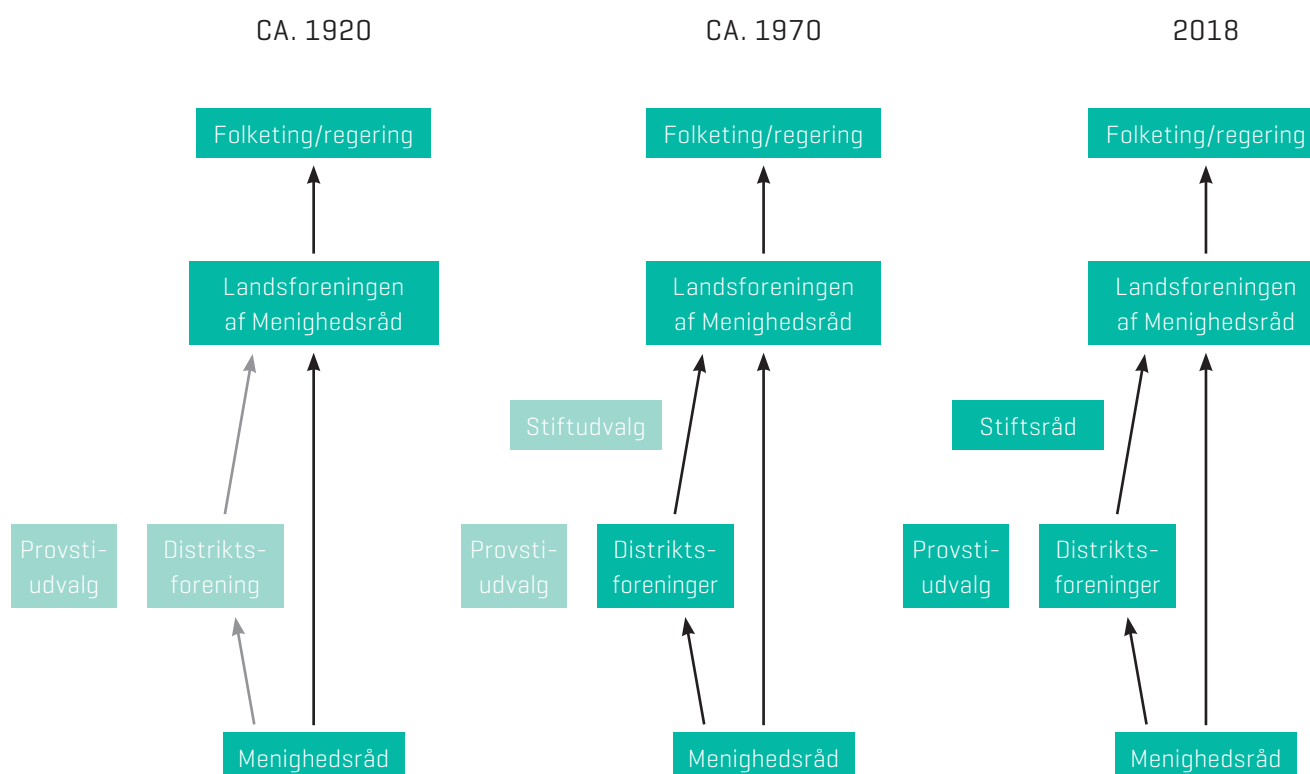
GENNEMFØRELSE

På baggrund af drøftelsen på delegeretmødet vurderer Landsforeningen og distriktsforeningerne behovet for vedtægtsændringer.

OPLÆG TIL DRØFTELSE

- Det er væsentligt at drøfte, om foreningen alene repræsenterer menighedsråd, eller om foreningen også skal varetage provstiudvalgs og stiftsråds interesser.

FIGUR: UDVIKLINGEN HENIMOD EN MERE DEMOKRATISK FOLKEKIRKE

UNGES TILKNYTNING TIL FOLKEKIRKEN

FORMÅL

Efter bestyrelsens opfattelse er det en vigtig folkekirkelig opgave at arbejde for at styrke unges tilknytning til folkekirken. Bestyrelsen ønsker på den baggrund at rejse en drøftelse af, hvorvidt og i så fald hvordan Landsforeningen af Menighedsråd skal bidrage til at løfte opgaven.

BAGGRUND

I årsberetningen 2017 indledte bestyrelsen arbejdet med unges tilknytning til folkekirken ved at spørge, "om den mindre tilknytning kalder på handling fra folkekirkens side, og i givet fald hvilken rolle vi kan spille, og hvordan vi kan bidrage til at skabe fælles opbakning i folkekirken?"

Nogle vil hævde, at de unges tilknytning til folkekirken er, som den er. De kommer, når de bliver ældre - hvis det går, som det plejer. Men spørgsmålet er, om det gør det? Det er bestyrelsen ikke overbevist om. Vil-kårene for at være folkekirke er under forandring: Det gælder eksempelvis forholdet mellem folkeskolen og folkekirken, som blandt andet er forandret med en ændret folkeskolelov, danskernes tro og værdier, som er blevet mere individualistiske, det generelle vidensniveau om kristendom og folkekirken, som er stadig mindre, og folkekirkens tilstedeværelse i

det offentlige rum, der udfordres af princippet om religionslighed.

De unges tilknytning til folkekirken er ikke en entydig historie. På tværs af land og by, tilgang og vilkår arbejdes der i folkekirken med at engagere og invitere de unge. Flere steder med succes. De opskrifter, der virker, skal folkekirken have delt og bredt ud.

Indledningsvis har bestyrelsen arbejdet med at skabe et overblik over det igangværende arbejde, der pågår i folkekirken, samt overvejet og drøftet, hvordan menighedsrådene konkret kan bidrage. Fremgangsmåden er tilsvarende den, som Landsforeningen brugte til at adressere problematikken vedrørende det faldende dåbstal. Temaet rummer mange interessante og relevante aspekter, men med henblik på at understøtte arbejdet i folkekirken bredt har bestyrelsen med dette initiativ valgt at fokusere på de 18-25-årige, fordi hensigten er at styrke de unges tilknytning til folkekirken. Den indledende undersøgelse har vist, at udmeldelser primært er et livscyklusfænomen, der sker, efter at man er fyldt 25 år. Når tilknytning er valgt som fokus for indsatsen og udmeldelse fravalgt, skyldes det blandt andet også, at (manglende) tilknytning er forudgående for udmeldelse. Kan tilknytningen styrkes, kan udmeldelse modvirkes.

FORSLAG

- Efter bestyrelsens opfattelse er det nødvendigt at drøfte, hvordan de unges tilknytning styrkes, så folkekirken også består i fremtiden.
- Skal Landsforeningen – som interesseorganisation og bred folkekirkelig organisation – engagere sig i, hvordan folkekirken styrker tilknytningen til de unge?
- Hvilken rolle skal Landsforeningen i så fald spille?
- Hvordan kan vi bidrage til at skabe fælles opbakning blandt aktører i folkekirken?
- Hvordan kan vi kalde til handling lokalt og nationalt?

GENNEMFØRELSE

På baggrund af delegeretforsamlingens tilkendegivelse vil bestyrelsen arbejde videre med temaet.

PRÆSTER MED FOKUS PÅ UNGE

- 20 ungdomspræster
- 7 studenterpræster
- Gadepræster
- Andre funktions- og særpræster

Kilde: De opgivne tal er skøn fra Ungdomspræster, Præsteforeningen og Folkekirken.dk

DE SÆTTER ALLEREDE FOKUS PÅ UNGE

- De frie, folkekirkelige ungdomsorganisationer
- Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter
- Kirkefondet
- Samtaleforum Unge og Kirke
- Center for Ungdomsstudier

LEDELSESBERETNING

HOVEDAKTIVITETER

Foreningens hovedaktiviteter har i lighed med tidligere år været at fremme de formål, der er beskrevet i vedtægternes § 2 og § 25, hvilket navnlig vil sige

- at samle menighedsrådsmedlemmer til drøftelse af fælles anliggender og styrkelse af fællesskabet, bl.a. ved at holde årsmøder og kurser
  - at bidrage til løsning af folkekirkelige opgaver og arbejde på at fastholde og udbygge den indflydelse, som rådene har ifølge lovgivningen
  - at støtte menighedsråd og menighedsrådsmedlemmer ved udførelsen af de hverv, de er betroet (i menighedsråd, provstiudvalg, stiftsråd mv.) i overensstemmelse med det menighedsrådsløfte, de har afgivet
  - at yde bistand i forhandlinger med myndigheder og faglige organisationer, herunder om kirkefunktionærers løn- og ansættelsesvilkår
  - at informere medlemskredsen om foreningens arbejde via foreningens egne medier, der bestemmes af bestyrelsen.
- Bestyrelsens og sekretariatets arbejde har i regnskabsåret, ud over sædvanlige opgaver, i særlig grad været koncentreret om:
- Landsforeningen som arbejdsgiverorganisation
  - Fremtidig valgform til menighedsrådsvalg
  - Demokratisering af Fællesfonden
  - Lov om forsøg i folkekirken
  - Styring af folkekirkens økonomi
  - Samtalen i menighedsrådet om tro og kristendom
  - Folkekirkens Dåbsinitiativ
  - Præstemangel
  - Udvikling af distriktsforeningerne
  - Valg til Landsforeningens bestyrelse
  - Ansættelse af sekretariatschef

REGNSKAB/BUDGET

Landsforeningens budget for 2017 er udarbejdet af den bestyrelsesvalgte kasserer sammen med foreningens administration primo 2016. Den 8. april 2016 blev budgettet behandlet i forretningsudvalget og oversendt til bestyrelsen, der på et møde den 19. april 2016 godkendte det til forelæggelse på delegeretmødet i juni 2016.

Budget 2017 er efterfølgende tilpasset den nye budget- og regnskabsopstilling, som omtales på de efterfølgende sider.

Årsregnskabet slutter med et overskud efter skat på 684.465 kr. mod et budgetteret overskud på 20.000 kr., eller en positiv afvigelse på 664.465 kr.

Den positive afvigelse mellem regnskab og budget fremkommer således:

INDIREKTE FÆLLESOMKOSTNINGER		
Sekretariatets samlede personaleomkostninger	330.000	kr.
Administration, lokaler og rejser	-1.300.000	kr.
Afskrivninger	-85.000	kr.
Forsøg med arbejdsmiljørådgivning, bidrag til fællesomkostninger	900.000	kr.
Indirekte fællesomkostninger i alt	-155.000	kr.
DIREKTE INDTÆGTER OG UDGIFTER		
Kurser	340.000	kr.
Udviklingsenhed	125.000	kr.
Regnskabskontor	255.000	kr.
Egne medier	100.000	kr.
Bestyrelsen	-80.000	kr.
Projekter	180.000	kr.
Kirkelige arrangementer og møder	-110.000	kr.
Direkte indtægter og udgifter i alt	810.000	kr.
Øvrige afvigelser, netto	9.465	kr.
	664.465	kr.

ÆNDRING AF REGNSKABSOPSTILLING

Landsforeningens bestyrelse har i forbindelse med udarbejdelsen af budgettet for 2018 besluttet at ændre den fremtidige budget- og regnskabsopstilling med virkning fra regnskab 2017. Hensigten er, at foreningens budgetter og regnskaber fremover afspejler ressourceforbruget for foreningens "tre ben": serviceorganisation, politisk interesseorganisation og bred kirkelig organisation. De tre ben skal således opfattes som de tre hovedaktiviteter, sekretariatet og bestyrelsen beskæftiger sig med.

Den ændrede opstilling fra regnskab 2017 indebærer, at både direkte og indirekte omkostninger fordeles på foreningens aktiviteter under hvert af de tre ben, med det sigte at sikre en så retvisende fordeling af Landsforeningens omkostninger som muligt.

Det godkendte budget for 2017 er tilpasset den nye budgetopstilling, ligesom sammenligningstallene for regnskab 2016 er tilpasset den nye budget- og regnskabsopstilling. Princippet for den aktivitetsbaserede regnskabsopstilling beskrives nærmere under afsnittet om anvendt regnskabspraksis.

Nedenfor forklares de væsentligste afvigelser mellem budget og regnskab samt særlige områder, ledelsen finder relevant at synliggøre.

PERSONALEOMKOSTNINGER

De samlede personaleomkostninger er i 2017 ca. 330.000 kr. lavere end budgetteret. Afvigelsen skyldes hovedsageligt lønrefusion i forbindelse med medarbejders barsel og sygdom. Derudover er der som følge af vakante stillinger i løbet af 2017 foretaget omdisponeringer inden for den budgetterede lønramme, bl.a. i forbindelse med at den daværende sekretariatschef fratrådte i foråret 2017.

LOKALE- OG ADMINISTRATIONSOMKOSTNINGER

Der er for sekretariatets lokale-, rejse- og administrationsomkostninger tale om et samlet merforbrug i 2017 på ca. 1,3 mio. kr. i forhold til budgettet.

Af note 29 fremgår et merforbrug på ca. 315.000 kr. på lokaleomkostninger. Dette merforbrug skyldes

installation af nyt varmesystem, asfaltering af parkeringspladsen ved sekretariatet og arbejdsmiljømæssige tiltag på sekretariatet.

For administrationsomkostninger under note 30 er der tale om et merforbrug for 840.000 kr. De primære årsager til overskridelsen er aktiviteter forbundet med ansættelse af ny sekretariatschef, der har medført en ikke-budgetteret udgift på 275.000 kr. Der har desuden været et merforbrug på it-relaterede udgifter på ca. 220.000 kr. Det skyldes overgangen fra egne servere til hostede servere hos en it-leverandør, etablering af videokonferenceudstyr, nyt telefonsystem og en større udskiftning af udtjente pc'er.

Derudover har Landsforeningen medio 2017 outsourcet sekretariatets telefonomstilling til et eksternt callcenter. Merudgiften var i forhold til budgettet ca. 100.000 kr.

Sidst har ansættelse af nye medarbejdere medført højere udgifter til inventar end budgetteret.

Der har endvidere været en større rejseaktivitet for sekretariatets medarbejdere, bl.a. til deltagelse i møder med menighedsråd, foreningens kursusvirksomhed og politisk arbejde. Overskridelsen udgør ca. 150.000 kr. i forhold til budgettet.

AFSKRIVNINGER

Den negative afvigelse mellem budget og regnskab på ca. 85.000 kr. skyldes udelukkende en ændret regnskabsmæssig behandling af foreningens ejendom i Sabro efter budgettets tilblivelse, en ændring, der indebærer en årlig afskrivning af ejendommen i stedet for en hensættelse.

LIKVIDE BEHOLDNINGER

Foreningens likvide beholdning er ved regnskabsårets slutning lavere end ved udgangen af 2016. Dette er til trods for årets resultat og skyldes flere forhold. Den primære årsag er debitorsaldoen, der er væsentlig højere end normalt. Dette skyldes afregning af projekter finansieret af tilskud fra Fællesfonden med udgangen af 2017, men først indbetalt i starten af 2018.

Landsforeningen vælger bevidst at opretholde en fornuftig likviditet, pga. at indtægter fra kontingentopkrævning først indbetales i februar og marts måned. Dermed vil likviditeten blive anvendt til at afholde udgifter til løn og øvrig drift i perioden januar til marts.

RESERVERET TIL SÆRLIGE FORMÅL

Bestyrelsen fastholder en hensættelse over egenkapitalen på 1 mio. kr. fra tidligere år. Denne forventes fortsat anvendt i forbindelse med etableringen af Landsforeningen som arbejdsgiverorganisation.

SERVICEORGANISATION

UDVIKLINGSENHEDEN

Udviklingsenhedens aktiviteter opdeles i tre typer. Den primære aktivitet er konsulentytelser til menighedsråd eller projekter finansieret af Fællesfonden. Derudover fremgår sekretariatets salg til pilotprojektet "Folkekirkens Arbejdsmiljørådgivning", der er i form af lokaleleje, administrationsudgifter og øvrige personaleomkostninger.

Til trods for en positiv afvigelse mellem budget og regnskab for de direkte udgifter og indtægter er det samlede resultat for udviklingsenheden negativt. Det forklares med, at personaleomkostningerne knyttet til aktiviteterne ikke fuldt ud dækkes af direkte indtægter, men finansieres delvis af kontingentet.

REGNSKABSKONTOR

Regnskabskontorets omsætning er ca. 255.000 kr. højere end budgetteret og skyldes en nettotilgang af regnskabsopgaver. Der er således en positiv afvigelse mellem budget og regnskab. En væsentlig funktion for regnskabskontoret er at bidrage med viden, som sekretariatet indsamler til fordel for den rådgivning og vejledning, sekretariatet yder medlemmerne.

EGNE MEDIER

Egne medier under note 7 indeholder indtægter og udgifter i forbindelse med udgivelsen af Menighedsrådenes Blad, udstilling på årsmødet og salg af publikationer. Af væsentlige afvigelser er et fald i annonceindtægterne på bladet, der dog udlignes af lavere udgifter forbundet med trykning og distribution

af Menighedsrådenes Blad. Netop udgifter til distribution af Menighedsrådenes Blad stiger væsentligt fra 2018 som følge af omlægning ved distributør.

FORSØG MED ARBEJDSMILJØRÅDGIVNING I FOLKEKIRKEN

Landsforeningen er via sin deltagelse i Folkekirkens Arbejdsmiljøråd involveret i Folkekirkens Arbejdsmiljørådgivning, et pilotprojekt, der yder rådgivningsstøtte inden for arbejdsmiljøområdet til folkekirkens arbejdspladser. Pilotprojektet er politisk uafhængigt af Landsforeningen, men indgår af praktiske grunde som en aktivitet i regnskabet under note 8. Aktiviteten er udgiftsneutral for foreningen. Aktivitetens træk af foreningens fællesomkostninger i form af bl.a. personaleomkostninger er ca. 900.000 kr.

POLITISK INTERESSEORGANISATION

BESTYRELSE

De direkte udgifter til bestyrelsens arbejde er ca. 80.000 kr. højere end det budgetterede. Det skyldes bestyrelsens beslutning om udbetaling af mødediæter i forbindelse med deltagelse i eksterne repræsentationer.

FOLKEKIRKENS ARBEJDSMILJØRÅD

Landsforeningen modtager et årligt tilskud på ca. 580.000 kr. til finansiering af sekretariatsfunktionen for Folkekirkens Arbejdsmiljøråd. Udgifterne under note 13 knytter sig således til denne sekretariatsfunktion for Folkekirkens Arbejdsmiljøråd.

BRED KIRKELIG ORGANISATION

PROJEKTER

Landsforeningen har i 2017 arbejdet med projektet Folkekirkens Dåbsinitiativ, der er finansieret af et tilskud på 1,2 mio. kr. over to år. De anførte personaleomkostninger finansieres således i hovedsagen af dette tilskud.

KIRKELIGE ARRANGEMENTER OG MØDER

Landsforeningen har i 2017 afholdt direkte udgifter på ca. 120.000 kr. i forbindelse med foreningens engagement i Folkekirkemødet og foreningens bidrag til Gabrielprisen.

LEDELSESPÅTEGNING

Bestyrelsen har dags dato behandlet og godkendt årsregnskabet for 2017 for Landsforeningen af Mennighedsråd.

Årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Vi anser den valgte regnskabspraksis for hensigtsmæssig, således at årsregnskabet giver et retvisende

billede af foreningens aktiver og passiver, finansielle stilling og resultatet. Ledelsesberetningen indeholder efter vor opfattelse en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler.

Årsregnskabet indstilles til delegeretforsamlingens godkendelse.

Sabro, den 16. april 2018

Finn Poulsen
bestyrelsesvalgt kasserer

Torben Vesterager Lauridsen
sekretariatschef

BESTYRELSE:

Søren Abildgaard
Formand

Inge Kjær Andersen
Næstformand

Carsten Bøgh Pedersen
Næstformand

Finn Poulsen
Kasserer

Ketty Sørensen

Anton Pihl

Peter Hundebøll

John Skodsborg

Karen Marie Haldrup la Cour

Hans-Henrik Nielsen

Tom Ebbe Jakobsen

Susanne Møller

Iben Tolstrup

Jens Krogh

Karl Georg Pedersen

Hjørdis Kjærgaard

Kaj Gambill Bollmann

Jørgen Samsing Bendixen

Per Damgaard Pedersen

Bodil Therkelsen

DEN UAFHÆNGIGE REVISORS REVISIONSPÅTEGNING

TIL DE DELEGEREDE OG BESTYRELSEN I LANDSFORENINGEN AF MENIGHEDSRÅD

KONKLUSION

Vi har revideret årsregnskabet for Landsforeningen af Menighedsråd for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2017, der omfatter resultatopgørelse, balance, noter og anvendt regnskabspraksis. Årsregnskabet udarbejdes efter årsregnskabsloven.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af foreningens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af foreningens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2017 i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

GRUNDLAG FOR KONKLUSION

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet". Vi er uafhængige af foreningen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

FREMHÆVELSE AF FORHOLD I REGNSKABET

Foreningen har medtaget budgettal som sammenligningstal i resultatopgørelsen. Disse budgettal har ikke været underlagt revision.

LEDELSENS ANSVAR FOR ÅRSREGNSKABET

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere foreningens evne til at fortsætte driften, at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant, og at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere foreningen, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

REVISORS ANSVAR FOR REVISIONEN AF ÅRSREGNSKABET

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugere træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici og opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.

- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandling, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af foreningens interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, og om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, og om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om foreningens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at foreningen ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af årsregnskabet, herunder noteoplysningerne, og om årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med ledelsen om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige ob-

servationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

UDTALELSE OM LEDELSESBERETNINGEN

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til årsregnskabsloven.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med årsregnskabslovens krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Aarhus, den 16. april 2018

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab
CVR-nr. 20 22 26 70

Gert Malmkvist
Statsautoriseret revisor

PÅTEGNING AF FORENINGENS KRITISKE REVISORER

Regnskabet er gennemgået af os som valgte revisorer. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

Sabro, den 16. april 2018

Freddy Christensen

Jørgen Munck

RESULTATOPGØRELSE FOR 2017

Budget 2017 i t.kr.		Note	2017	2016
INDTÆGTER				
18.960	Kontingent		18.952.232	18.989.957
640	Kurser	4	640.255	315.720
1.278	Udviklingsenhed	5	1.626.061	1.861.284
1.320	Regnskabskontor	6	1.580.844	1.303.670
4.365	Egne medier	7	4.252.905	4.406.455
750	Arbejdsmiljørådgivning	8	1.442.939	174.297
2.779	Medlemsmøder	9	2.551.129	2.452.375
600	Folkekirkens Arbejdsmiljøråd	13	580.931	589.844
200	Projekter	15	423.871	765.201
30.892	INDTÆGTER I ALT		32.051.167	30.858.803
UDGIFTER				
Service				
7.527	Rådgivning	1	7.280.766	7.212.223
787	Lokale forhandlinger ved menighedsråd	2	741.541	702.452
473	Overenskomstforhandlinger	3	406.444	356.624
2.390	Kurser	4	2.150.674	1.676.380
1.350	Udviklingsenhed	5	1.934.075	1.976.680
1.318	Regnskabskontor	6	1.474.946	1.295.432
4.550	Egne medier	7	4.280.685	4.484.549
750	Arbejdsmiljørådgivning	8	1.442.939	174.297
Politisk interesseorganisation				
4.236	Medlemsmøder	9	3.956.069	3.862.525
4.101	Bestyrelsesarbejde	10	4.117.795	3.907.471
1.437	Interessevaretagelse m.m.	11	1.130.318	1.352.031
368	Udvikling af distriktsforeningerne	12	419.522	360.038
738	Folkekirkens Arbejdsmiljøråd	13	707.063	654.074
279	Presse	14	276.686	274.244
Bred kirkelig organisation				
362	Projekter	15	694.283	1.274.618
246	Kirkelige arrangementer og møder	16	378.030	555.732
30.912	UDGIFTER I ALT		31.391.836	30.119.370
-20	Resultat før finansielle poster		659.331	739.433
40	Finansielle poster	17	25.134	29.046
20	Resultat før skat		684.465	768.479
0	Skat		0	0
20	Resultat efter skat		684.465	768.479

BALANCE PR. 31.12. 2017

AKTIVER	Note	31.12. 2017	31.12. 2016
Immaterielle anlægsaktiver			
IT-software	18	191.140	304.895
Immaterielle anlægsaktiver i alt		191.140	304.895
Materielle anlægsaktiver			
Kontormaskiner og inventar	18	259.730	68.551
Ejendom, Sabro	18+19	11.716.533	11.598.623
Materielle anlægsaktiver i alt		11.976.263	11.667.174
Anlægsaktiver i alt		12.167.403	11.972.069
Omsætningsaktiver			
Varebeholdninger	20	48.370	51.184
Debitorer	21	1.390.407	250.085
Igangværende arbejder for fremmed regning		304.136	1.038.700
Andre tilgodehavender		576.778	268.917
Periodeafgrænsningsposter		137.004	112.650
Obligationer	22	56.298	71.103
Likvide beholdninger		7.927.989	8.456.989
Omsætningsaktiver i alt		10.440.982	10.249.628
AKTIVER I ALT		22.608.385	22.221.697

PASSIVER	Note	31.12. 2017	31.12. 2016
Egenkapital			
Overført overskud	23	15.451.075	14.766.610
Reserveret til særlige formål	24	1.000.000	1.000.000
Egenkapital i alt		16.451.075	15.766.610
Langfristet gæld			
Nordea Prioritet	25	1.045.715	1.206.657
Langfristet gæld i alt		1.045.715	1.206.657
Kortfristet gæld			
Forudfaktureret og forudmodtagne beløb		927.654	855.717
Leverandører/skyldige omkostninger		546.767	724.747
Anden gæld	26	3.637.174	3.667.966
Kortfristet gæld i alt		5.111.595	5.248.430
PASSIVER I ALT		22.608.385	22.221.697
<i>Sikkerhedsstillelse</i>	22		
<i>Pantsætning</i>	25		

LANDSFORENINGENS FORDELING AF INDTÆGTER OG UDGIFTER 2017

FIG. 1: LANDSFORENINGENS INDTÆGTER 2017

Nedenfor ses et lagkagediagram over fordelingen af Landsforeningens indtægter i 2017 som opdelt i årsregnskabet.

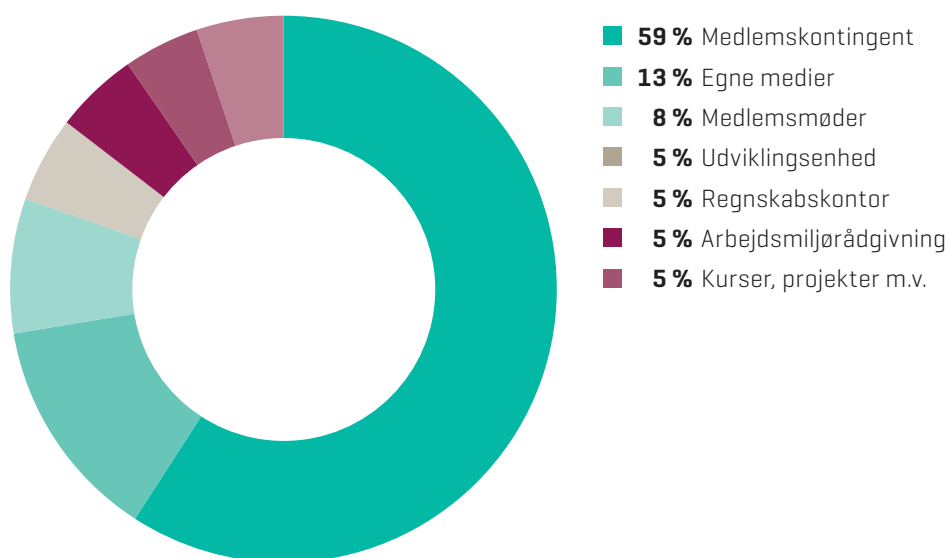

FIG. 2: LANDSFORENINGENS UDGIFTER 2017

I figur 2 fordeles Landsforeningens samlede udgifter på foreningens tre ben, der omfattes som de hovedaktiviteter sekretariat og bestyrelse beskæftiger sig med. Årets resultat indgår også i figuren, således at der er overensstemmelse mellem indtægter og udgifter.

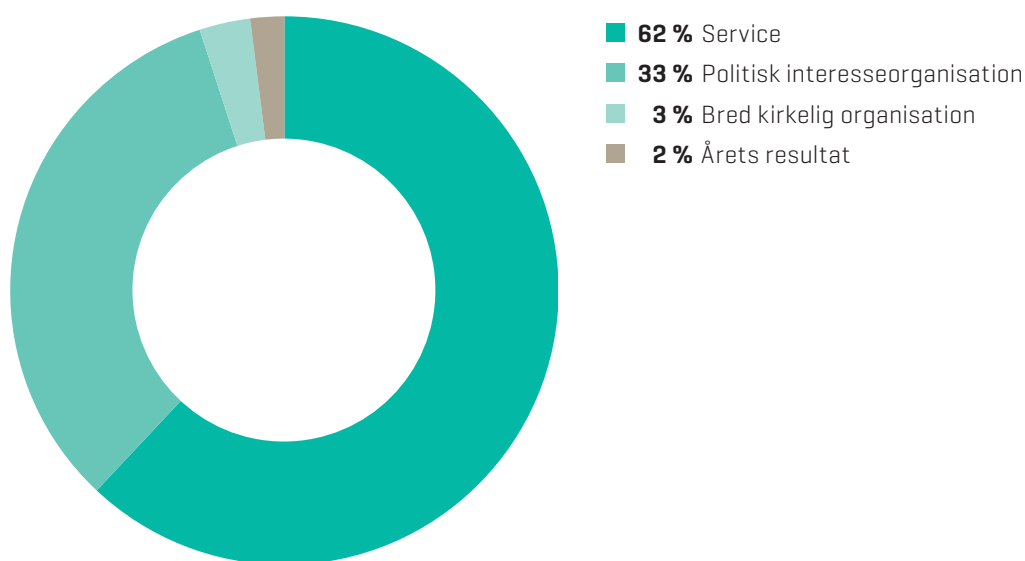
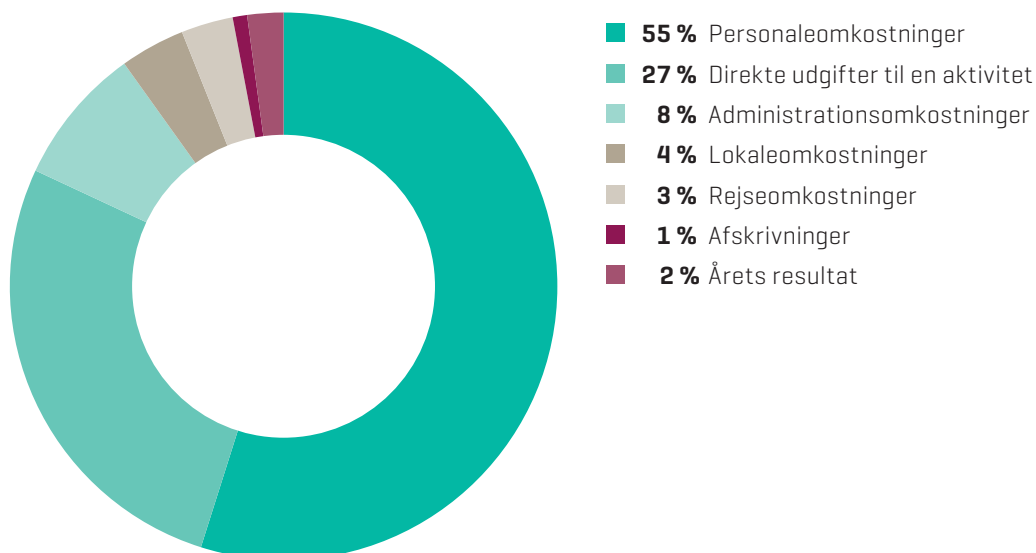

FIG. 3: LANDSFORENINGENS UDGIFTER 2017

Figur 3 viser Landsforeningens samlede udgifter på forskellige udgiftstyper, f.eks. personaleomkostninger. I figuren nedenfor angives de samlede personaleomkostninger under én post, mens de i figur 2 er fordelt ud på foreningens tre ben.

KONTINGENTFORSLAG 2019

I henhold til Landsforeningens vedtægter § 27, stk. 1, foreslår bestyrelsen, at kontingentet for almindelige medlemmer i 2019 fremskrives med 2 % i forhold til 2018. Det giver følgende kontingentmodel for 2019:

Medlemmer af folkekirken	Budget 2019, kontingent pr. medlem	Menighedsrådets kontingent
0-100 sættes til 100	42,84	4.284,00
101-250	6,36	4.290,36-5.238,00
251-500	4,79	5.242,79-6.435,50
501-750	7,48	6.442,98-8.305,50
751-1.000	5,97	8.311,47-9.798,00
1.001-1.250	3,83	9.801,83-10.755,50
1.251-1.500	1,96	10.757,46-11.245,50
1.501-2.000	1,58	11.247,08-12.035,50
2.001-3.000	1,28	12.036,64-13.315,50
3.001-5.000	1,14	13.316,64-15.595,50
5.001-10.000	1,31	15.596,81-22.145,50
10.001-25.000	0,80	22.146,30-34.145,50

Kontingentet for særligt individuelt medlemskab foreslår Landsforeningens bestyrelse forhøjet med 20 kr. til 695 kr. Det svarer til en stigning på 3 %. Abonnementsprisen for Menighedsrådenes Blad foreslås ligeledes fremskrevet med 3 % til 556 kr. ekskl. moms.

BAGGRUND

Budgettet for 2019 er udarbejdet med udgangspunkt i regnskabet for 2017, et korrigeret budget for 2018 og bestyrelsens dispositioner i øvrigt.

Budgetopstillingen har til hensigt at afspejle ressourcforbruget for foreningens "tre ben": serviceorganisation, politisk interesseorganisation og bred kirkelig organisation. De tre ben skal dermed opfattes som de tre hovedaktiviteter, sekretariatet og bestyrelsen beskæftiger sig med. Budgetopstillingen indebærer, at både direkte og indirekte omkostninger fordeles på de forskellige aktiviteter, og hensigten er at sikre en så retvisende fordeling af Landsforeningens omkostninger som muligt.

Det forventede resultat i 2019 er 35.000 kr. Nedenfor angives centrale elementer i budget 2019.

FORSLAG TIL KONTINGENTMODEL 2019

Der forventes et provenu på 19.295.000 kr. i 2019. Der er i den forbindelse taget højde for etableringen af enkelte fælles menighedsråd i løbet af 2018 og 2019.

BUDGETFORUDSÆTNINGER I ØVRIGT

De samlede personaleomkostninger svarer til løn- og pensionsudgifter for sekretariatets medarbejdere, der i 2019 beløber sig til i alt 18.446.000 kr. ekskl. løntilskud. Disse er fordelt ud på de enkelte aktivitetsområder i budgettet og fremgår derfor ikke særskilt. Der er i forhold til budget 2018 tale om en stigning på 2,9 %. Stigningen forklares ved ansættelse af medarbejder i forbindelse med forsøg med arbejdsmiljørådgivning i 2017. Ansættelsen er fuldt ud finansieret af tilskud, abonnementer og konsulentydelse. Der budgetteres ikke med yderligere ansættelser i 2019.

Indtægter og udgifter i relation til foreningen som serviceorganisation omfatter foreningens traditionelle medlemsydelse, rådgivning og vejledning til medlemmerne, lokale forhandlinger ved menighedsråd, overenskomstforhandlinger og foreningens kursusvirksomhed. Kursusvirksomheden omfatter både

kontingentfinansierede kurser, fx lederuddannelse for kontaktpersoner, og arbejdsmiljøuddannelsen, der er fuldt ud brugerbetalt. Som en del af serviceorganisationen indgår ligeledes udviklingsenheden og regnskabskontoret. Udviklingsenheden dækker bl.a. over salg af konsulentytelser og deltagelse i projekter finansieret af tilskud. Derudover indgår en række øvrige indtægter, der ikke direkte er knyttet til udviklingsenheden. Regnskabskontoret omfatter salg af regnskabsytelser til foreningens medlemmer.

Egne medier omfatter udgivelse af Menighedsrådenes Blad, salg af minihåndbog og omkostninger forbundet med ekstern kommunikation og markedsføring, eksempelvis hjemmeside og nyhedsbreve.

Budgettallene for udviklingsenheden, regnskabskontoret og egne medier er netttotal som summen af indtægter og både direkte og indirekte omkostninger.

I perioden 2016-2020 modtager Landsforeningen på vegne af Folkekirkens Arbejdsmiljøråd sammen med Kirkeministeriet et samlet tilskud til forsøg med arbejdsmiljørådgivning i folkekirken på i alt 2.250.000 kr. I 2019 er tilskuddet 250.000 kr. Aktiviteten placeres hos Landsforeningen, men er politisk og økonomisk uafhængig af foreningens øvrige aktiviteter. Dette fremgår af budgettet, ved at aktiviteten hverken bidrager positivt eller negativt til Landsforeningens øvrige drift.

Foreningen som politisk interesseorganisation indebærer afholdelse af medlems- og debatmøder, bestyrelsens arbejde og den generelle interessevaretagelse fra sekretariatets side. Der er desuden afsat midler til løbende at understøtte udviklingen hos distriktsforeningerne.

Desuden indgår sekretariatsfunktionen for Folkekirkens Arbejdsmiljøråd i budgettet. Her modtager Landsforeningen et årligt tilskud på ca. 560.000 kr. til varetagelse af denne opgave. De til opgaven tilknyttede udgifter er hovedsageligt løn. Nettoudgiften i budgettet er et udtryk for, at tilskuddet ikke dækker de samlede omkostninger forbundet med aktiviteten.

Sidst er der afsat ressourcer til pressearbejde, der hovedsageligt vedrører foreningens kommunikation

med omverdenen, fx i forbindelse med pressemeddelelser mv.

Foreningens arbejde hen imod at blive arbejdsgiverorganisation finansieres inden for den eksisterende ramme. I budgettet fremgår denne indsats ikke særskilt, men under flere aktiviteter, bl.a. "overenskomstforhandlinger", "lokale forhandlinger ved menighedsråd" og "interessevaretagelse m.m.". En yderligere indsats vil ske gennem omprioriteringer inden for den eksisterende ramme.

Landsforeningen som bred kirkelig organisation afspejles i budgettet ved vores deltagelse i brede kirkelige arrangementer og møder. I 2019 er der afsat midler til arrangementet "Himmelske Dage på Heden". Desuden afsættes der ressourcer til forventede fremtidige projekter, der ikke på budgettidspunktet er kendt.

Ambitionen med forslaget til kontingentmodel og budgetforudsætningerne for 2019 er fra bestyrelsens side at fastholde et uændret service- og aktivitetsniveau.

BUDGETFORSLAG 2019

	Budget 2019	Budget 2018	Regnskab 2017	Budget 2017
INDTÆGTER				
Kontingent	19.295.000	18.915.000	18.952.232	18.960.000
Indtægter i alt	19.295.000	18.915.000	18.952.232	18.960.000
UDGIFTER				
Serviceorganisation				
Rådgivning	7.143.000	6.997.000	7.280.767	7.527.459
Lokale forhandlinger ved menighedsråd	801.000	779.000	741.541	786.774
Overenskomstforhandlinger	1.241.000	1.255.000	406.445	473.431
Kurser	1.247.000	1.397.000	1.510.419	1.749.896
Udviklingsenhed	-214.000	177.000	308.013	71.569
Regnskabskontor	-138.000	-10.000	-105.897	-2.056
Egne medier	591.000	69.000	27.780	185.531
Arbejds miljørådgivning	0	0	0	0
Serviceorganisation i alt	10.671.000	10.664.000	10.169.066	10.792.604
Politisk interesseorganisation				
Medlemsmøder	1.373.000	1.464.000	1.404.940	1.456.721
Bestyrelsesarbejde	4.351.000	4.123.000	4.117.794	4.115.502
Interessevaretagelse m.m.	1.478.000	1.439.000	1.130.319	1.436.636
Udvikling af distriktsforeningerne	376.000	367.000	419.522	368.550
Folkekirkens Arbejds miljøråd	196.000	161.000	126.132	137.606
Presse	306.000	282.000	276.687	279.200
Politisk interesseorganisation i alt	8.080.000	7.836.000	7.475.393	7.794.215
Bred kirkelig organisation				
Projekter	151.000	460.000	270.412	162.243
Kirkelige arrangementer og møder	383.000	230.000	378.030	230.938
Bred kirkelig organisation i alt	534.000	690.000	648.442	393.181
Resultat før finansielle poster	10.000	-275.000	659.331	-20.000
Renter og kursregulering	25.000	35.000	25.134	40.000
Resultat før skat	35.000	-240.000	684.465	20.000
Skat	0	0	0	0
Resultat efter skat	35.000	-240.000	684.465	20.000

FORSLAG: VALG AF PROVSTER

Delegeretmødet pålægger Landsforeningens bestyrelse at arbejde for en ændring af reglerne for valg af provst, så menighedsrådsmedlemmerne får stemmeret ved fremtidige provstevalg, det vil sige som ved et bispevalg.

Sekundært ønskes reglerne for valg af provster ændret, så provstiudvalget altid har ret til at foreslå, hvem der blandt ansøgerne skal indstilles til provstestillingen.

Efter lov om ansættelse i stillinger i folkekirken har menighedsrådene i det lokale pastorat og provstiudvalget indflydelse på ansættelsen – i forskellig grad efter de konkrete forhold. Provstiets øvrige menighedsråd har ikke indflydelse.

BEGRUNDELSE:

Vores begrundelse for forslaget er, at provstiudvalgene anført af provsterne tiltager sig mere og mere magt især på de økonomiske områder.

Forslaget vil selvkært være en styrkelse af demokratibegrebet i menighedsrådene, såfremt menighedsrådsmedlemmerne i det provsti, den kommende provst skal agere i, var medbestemmende om, hvem man gerne ville have som provst.

Fremsat af Viborg Distriktsforening v. Peter Thomsen og Menighedsrådsforeningen Himmerland v. Søren Winther

Udgivet af Landsforeningen af Menighedsråd, Damvej 17-19. 8471 Sabro, www.menighedsraad.dk

Redaktionen er afsluttet 3. maj 2018

Oplag: 800 stk. Produktion: Datagraf Communications

Illustrationer: Runa Steppinge

